

Kenőanyagok kémiája és technológiája

1

Tartalom

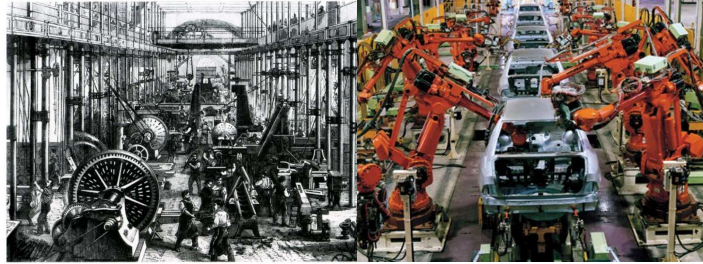
- ▶ **Kenés és tribológiai alapok, kenőanyag történelem**
- ▶ Kenőanyagok feladatai
- ▶ Kenőolajok felépítése
  - ▶ bázisolajok
  - ▶ adalékok
- ▶ Motorolaj minősítő rendszerek
- ▶ Motorolaj fejlesztési trendek

2

2

A gépek velünk élnek - kb. ~250 éve
Machines are with us – ca 250 years

A gépek hasznos élettartama korlátozott
Useful machine life is limited

4

4

Gép élettartam veszteség
70%
felületi károsodás miatt

korrózió
15%

KOPÁS
55%

♥ gépek súrlódásának, kopásának csökkentése a feladat

μ 0,01

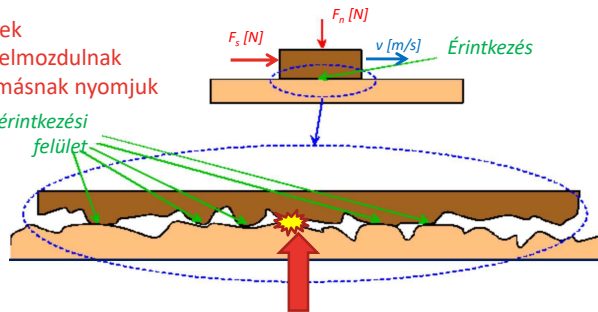
5

5

Anyagok felületi érintkezése

Szilárd testek
Egymáson elmozdulnak
Erővel egymásnak nyomjuk

Valós érintkezési
felület

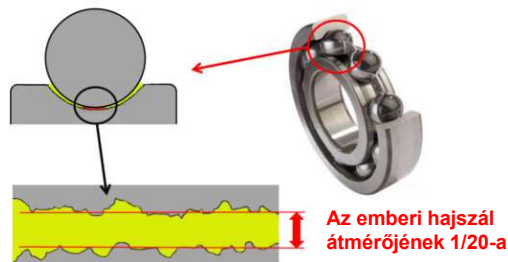
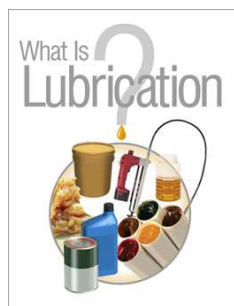
- ♥ Alakváltozás – reverzibilis vagy irreverzibilis változás
- ♥ Súrlódás - hőfejlődés
- ♥ Leszakadó csúcs – anyag veszteség, **kopás**

6

6

Kenés

A súrlódás csökkentésének tudománya
Egy felület egy másik felületen történő elmozdulását egy
köztes anyag – kenőanyag - alkalmazásával segítjük elő

7

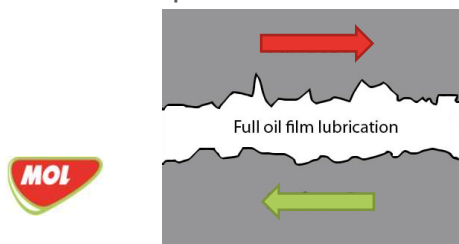
7

Kenőanyag

Az egymással kölcsönhatásban levő, egymáshoz képest elmozduló gépelemek *határfelületei* között alkalmazott anyag, mely szabályozza (rendszerint csökkenti) a súrlódást és a kopást

Speciálisan és célirányosan előállított ipari termékek, lehetnek gáz, cseppfolyós, pasztikus (konzisztens) és szilárd állapotúak

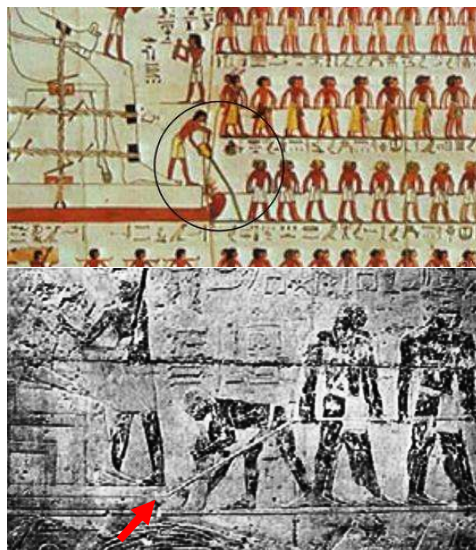
„a folyékony gépalkatrész”

8

A kenéstechnika története

Kenő specialista Egyiptomban ←

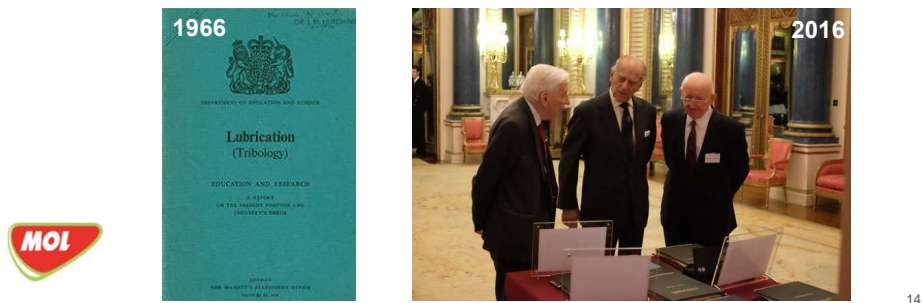

9

9

A tribológia születése – Jost report 1966

- A súrlódás, kopás és korrózió évente 515 mGBP összegbe kerül az Egyesült Királyságnak – a GDP 1,5 %-a
- A kormány tribológiai központokat létesített
- A tribológia önálló tudományággá vált

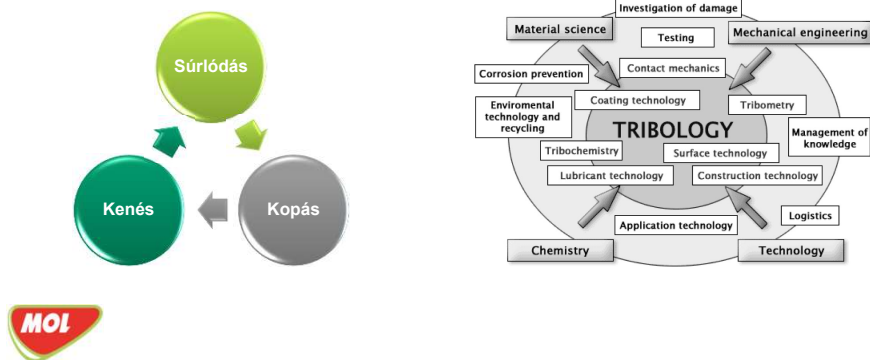

14

A tribológia fogalma

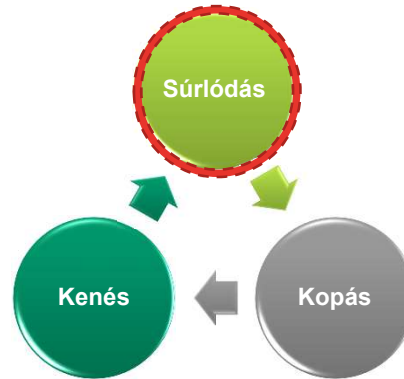
A tribológia a kölcsönhatásban lévő és egymáshoz viszonyítva elmozdulást végző felületekkel kapcsolatos tudományág és technológia, beleértve a

- súrlódást,
- kenést
- kopást és
- eróziót.

15

Tribológia

Presenting to [name] 16

16

16

Súrlódás

A súrlódás általános természeti jelenség. Megjelenési formái változatosak:

- Szilárd testek közötti súrlódás
- Folyadékokban és gázokban jelentkező súrlódás
- Szilárd testek és folyadékok érintkezése során keletkező súrlódás

A szilárd testek közötti súrlódás általában a felületek károsodásához – pl. kopásához – vezet.

A súrlódás energiafajták közötti átalakulást eredményez: a mechanikai energia hőenergiává alakul. A folyamat irreverzibilis.

A súrlódás a gépek alkatrészei között is jelentkezik. A hatása lehet káros, vagy hasznos.

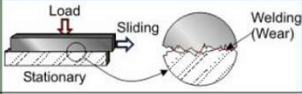
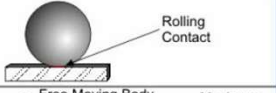
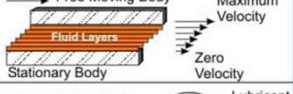
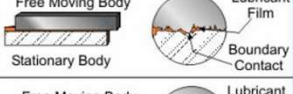

- A súrlódás káros, ha energiaveszteséget okoz.
- A súrlódás hasznos, ha energia- illetve erőátvitelt valósít meg, vagy egyéb okok miatt elengedhetetlen technikai berendezéseink működéséhez.

17

17

Súrlódás típusok

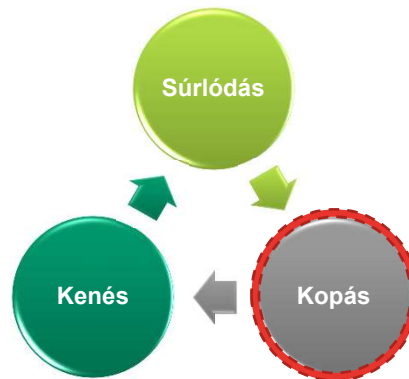
Csúszó	Sliding Friction	Force that resists relative motion between sliding solid bodies whose opposing surfaces are clean and dry.	
Gördülő	Rolling Friction	Force that resists relative motion between two solid bodies when one or both roll over the surface of the other.	
Folyadék	Fluid Friction	Force that resists the flow of liquids or gases. Such a force opposes the sliding action, one over the other, of the molecular layers of the fluid.	
Határ	Boundary Friction	Force that resists relative motion between two solid bodies whose opposing surfaces are wetted by a lubricant, but barely separated by the lubricant film.	
Vegyes	Mixed Film Friction	Force that resists relative motion between two solid bodies whose opposing surfaces are partially separated by a full fluid.	

18

18

Tribológia

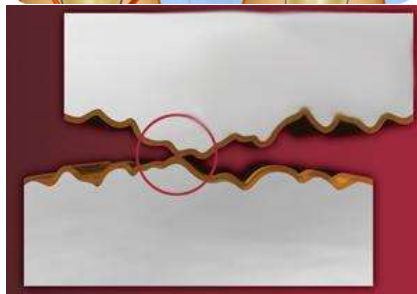

Presenting to [name] 20

20

20

Kopás

Kopás: az a harmadik test áramlás, amely végleg elveszett az érintkezés szempontjából

21

21

Kopást meghatározó tényezők

Presenting to [name] 22

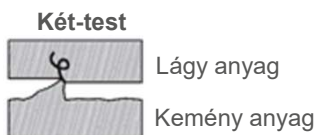
22

22

Abrázíós kopás

Karcoló, forgácsoló hatás következtében jön létre

▶ Két-test abrázio esetén a kemény anyagból készült test karcolja, forgácsolja a lágy felületet.

▶ Három-test abrázio esetén a lágy anyagból készült felületbe ágyazódott kemény abrazív részecske forgácsolja a kemény felületet.

Két-test abrázio

Három-test abrázio

Beágyazódott kemény részecske

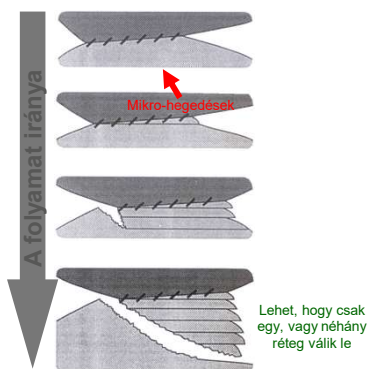
Ferrográfias felvételek

23

23

Adhéziós kopás

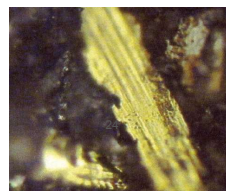

▶ Ha az érintkező alkatrészek anyaga azonos, vagy közel azonos, a szilárdtest-érintkezés esetén keletkező erős adhéziós erők „hideg” mikro-hegedéseket hoznak létre.

▶ Az egyik alkatrészben a kristálysíkok mentén megcsúszások jönnek létre.

▶ A folyamat egy anyagrész leválásához vezet.

▶ A felhegedt részecske később általában leválik.

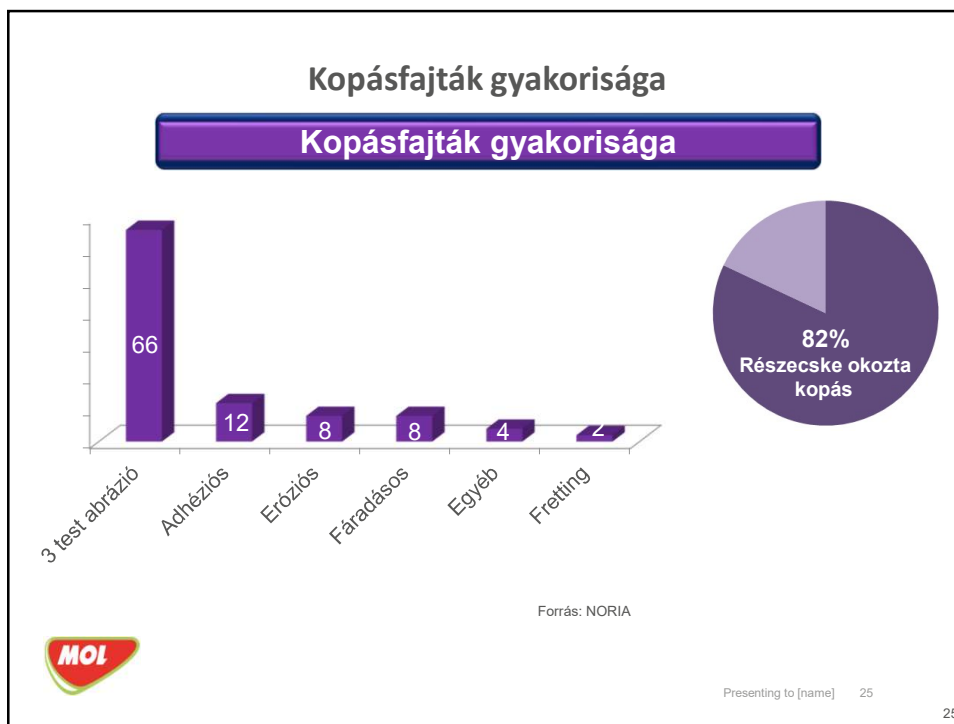

Adhéziós kopásrészecske ferrográfias képe

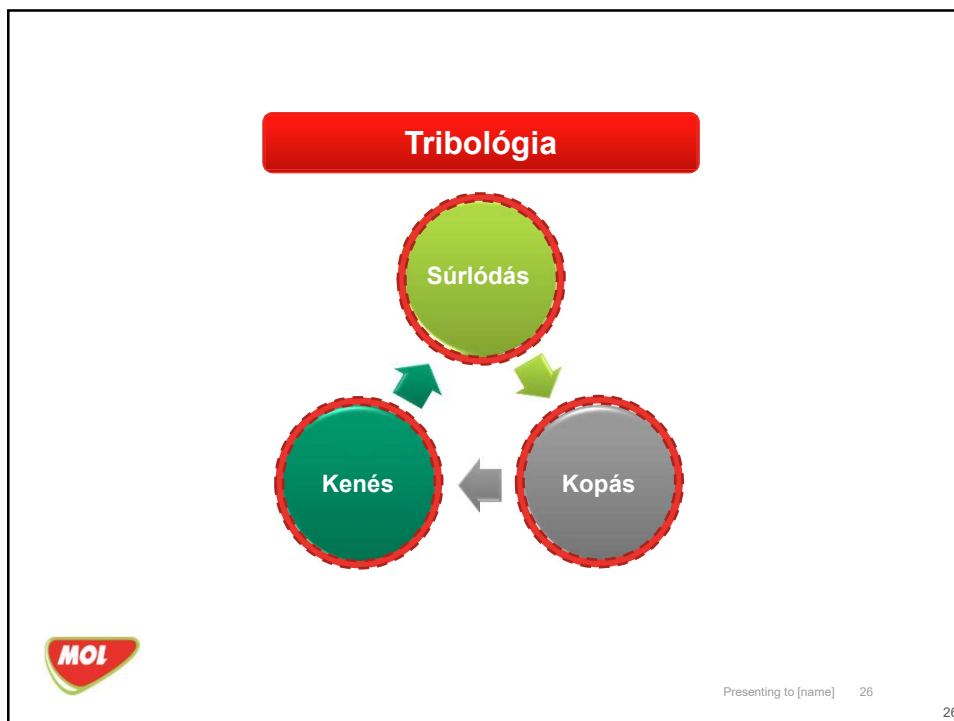

24

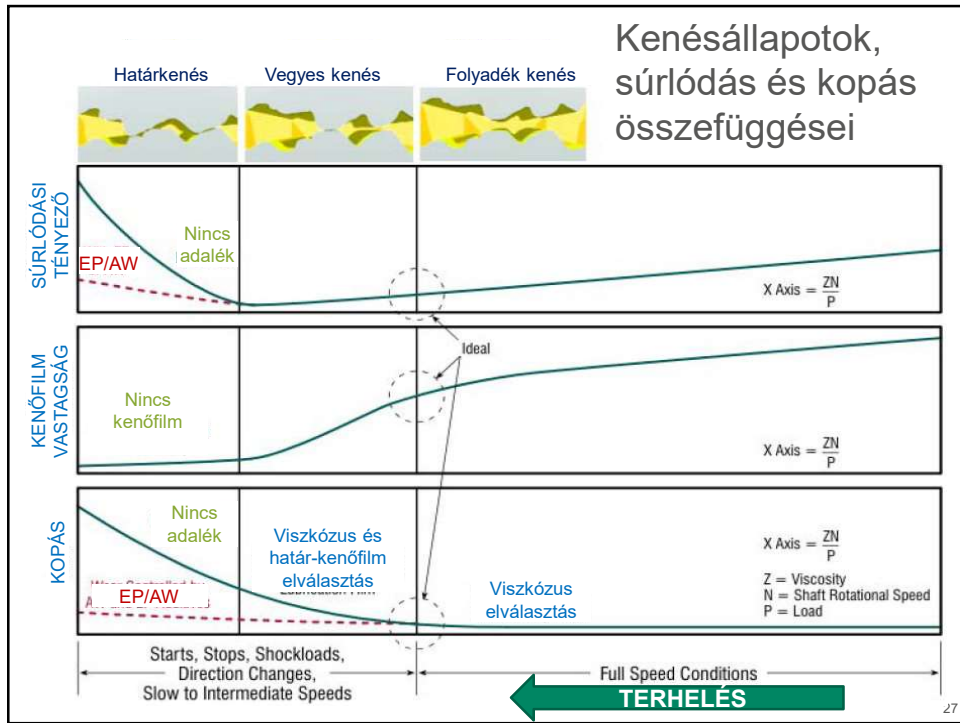
24

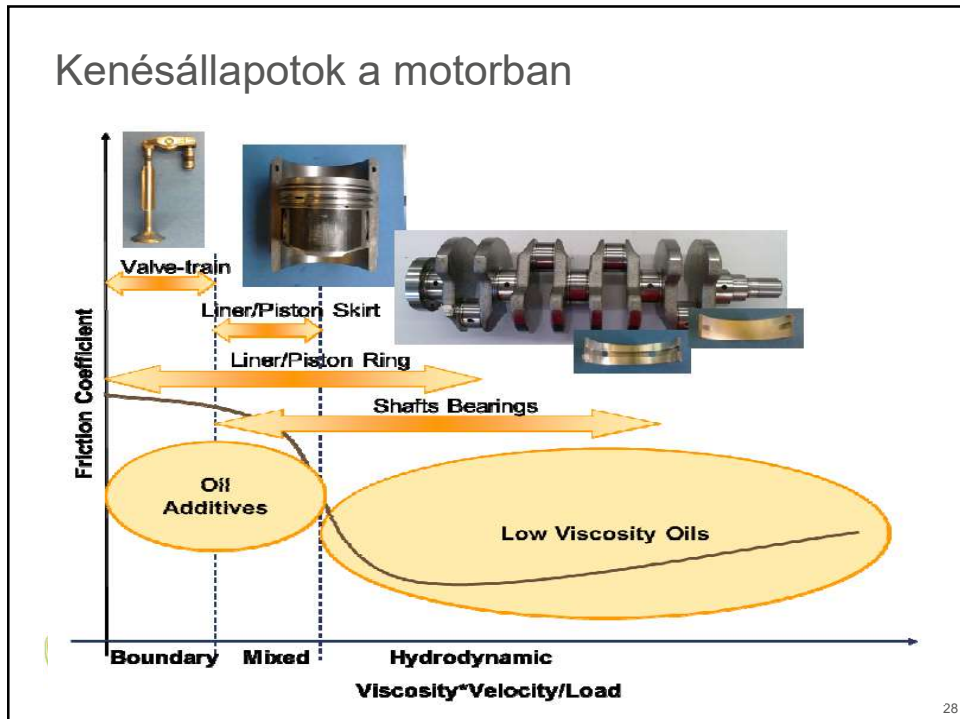
25

26

27

28

Tartalom

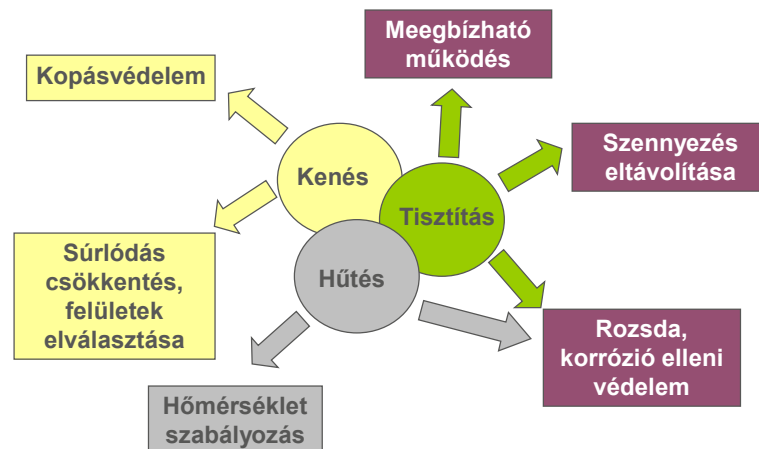
- ▶ Kenőanyag történelem, kenés és tribológiai alapok
- ▶ **Kenőanyagok feladatai**
- ▶ Kenőolajok felépítése
  - ▶ bázisolajok
  - ▶ adalékok
- ▶ Motorolaj minősítő rendszerek
- ▶ Motorolaj fejlesztési trendek

29

29

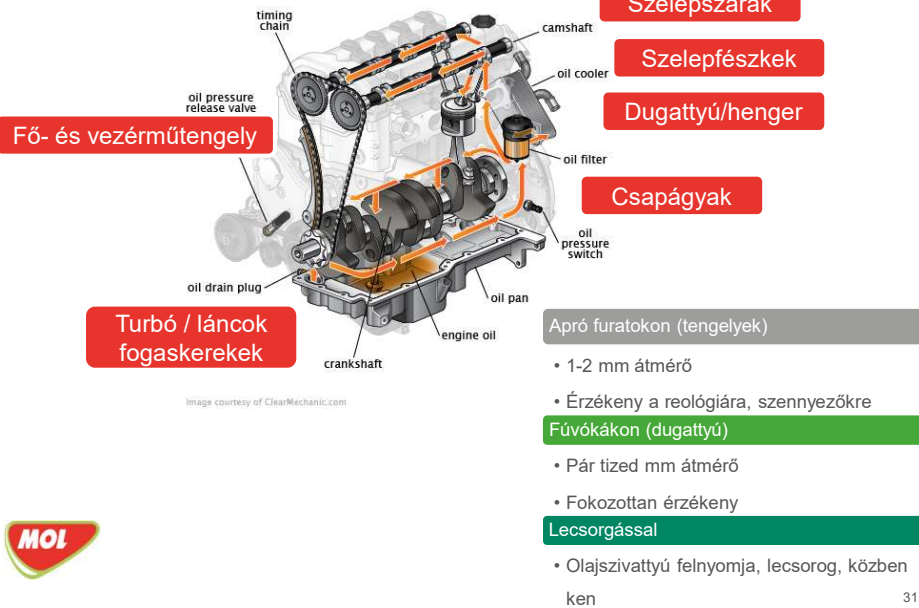
Kenőolajok funkciói

30

30

Belsőégésű motor kenése

31

A kenőolajokkal szembeni két kulcs elvárás

Viszkozitás (reológia)

- Megfelelő folyási tulajdonságok
- Hidegben
- Melegben

Teljesítményszint

- Oxidációs és hőstabilitás
- Kopásvédelem
- Tisztántartó képesség (detergens)
- Szennyezés kezelő képesség (diszpergens)
- Mechanikai nyírással szembeni ellenálló képesség
- Habzás csökkentés
- Korrózió elleni védelem
- Öko megfelelőség

33

33

Tartalom

- ▶ Kenőanyag történelem, kenés és tribológiai alapok
- ▶ Kenőanyagok feladatai
- ▶ **Kenőolajok felépítése**
  - ▶ **bázisolajok**
  - ▶ **adalékok**
- ▶ Motorolaj minősítő rendszerek
- ▶ Motorolaj fejlesztési trendek

34

34

Motorolaj formulázás

Határkenés

Vegyes kenés

Folyadék kenés

SÚRLÓDÁSI TÉNYEZŐ

FELÜLET VÉDELEM	NÖVEKVŐ NYOMÁS ELLENI VÉDELEM	FOLYADÉK VÉDELEM
A kenőolaj fizikai tulajdonságai kritikusak Adalékok a viszkozitás megtartására	Nincs adalék	Nagyobb terhelés, kisebb viszkozitás miatt a felületek erősebben érintkeznek Ha nincs folyadék film, az adalékok nyújtanak védelmet
EP Felületaktívált EP Kopásgátló	Kenőfilm szilárdság növelő Súrlódás módosító	Öregedésgátló Szennyeződés kezelő Viszkozitás megtartó

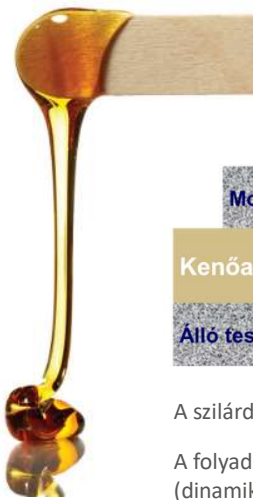
Adalékolás

Viszkozitás

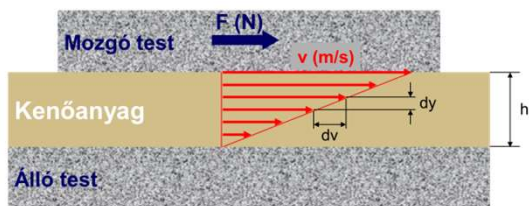
35

35

Viszkozitás

A kenőolaj legfontosabb tulajdonsága

A szilárd testek súrlódását folyadéksúrlódás váltja fel.

A folyadék belső súrlódásának nagysága (dinamikai viszkozitás)

A mozgó test v (m/s) sebességgel történő mozgásához F (N) erőre van szükség. Ha a mozgó test kenőanyaggal érintkező felületének nagysága A (m²), a csúsztatófeszültség (τ): $\tau = F/A$ (N/m²). A csúsztatófeszültség a folyadék egy fizikai jellemzőjével, és a sebesség (hely szerinti) változásának intenzitásával, a sebesség-gradienssel arányos:

$$\tau = \eta \cdot (dv/dy)$$

36

36

Viszkozitás

Az η arányossági tényező elnevezése: **dinamikai viszkozitás**

Mértékegysége: Pa·s, amelynek ezredrésze: **mPa·s**

Régebben használt mértékegysége a poise. **1cP = 1 mPa·s**

A számításokhoz sok esetben a folyadék dinamikai viszkozitásának (η) és sűrűségének (ρ) hányadosa, az úgynevezett **kinematikai viszkozitás** szükséges.

Jele: ν (nű). $\nu = \eta/\rho$

Mértékegysége: m²/s, milliomodrésze: **mm²/s**

Régebben használt mértékegysége a stokes. **1cSt = 1 mm²/s**

37

37

37

Mi a kenőanyag formula?

Komponensek (receptúra) a kenőolaj keveréshez

- Bázisolajok
- reológiai adalékok
- teljesítmény adalékok

Oil code	123456
Viscosity grade	10W-40
Formulation (%-wt)	
Base oil Gr-I SN150	40.0%
Base oil Gr-I SN 500	9.8%
Base oil Gr-III 4 cSt	30.0%
Viscosity modifier	7.0%
Pour point depressant	0.2%
Additive package	12.0%
Performance claims	
ACEA	A3/B4
API	SN/CF
Mercedes Benz	P229.3
Volkswagen	50200/50500
Opel	dexos1

Viszkozitás, Reológiai tulajdonságok

Teljesítményszint, specifikációk, gépgyártói jóváhagyások

39

39

Mi van a flakonban?

~ 80%
bázisolaj

- ▶ ásványi
  - ▶ Gr. I.
  - ▶ Gr. II.
  - ▶ Gr. III
- ▶ szintetikus
  - ▶ Gr. IV (PAO)
  - ▶ Gr. V (észter)

Adalékok

Dispersant	Detergent	Anti-wear
EP Agent	Foam Inhibitor	Friction Modifier
Oxidation Inhibitor	Corrosion Inhibitor	Viscosity Modifier/PPD

40

40

Bázisolajok

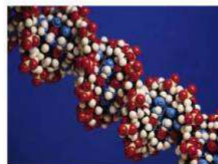
Mineral

Crude oil derivative. Properties depend on the quality of the crude stock and refining process.

Synthetic

Produced from different chemical man-made fluid compounds.

Vegetable

Derived from vegetable oils. Special refining processes, depending on type of seed.

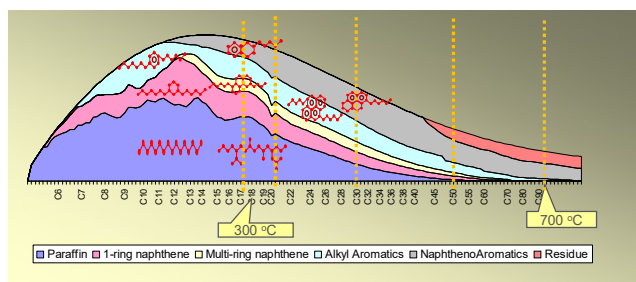
A kenőanyag teljesítménye nagyban függ a bázisolajok minőségétől és tulajdonságaitól

41

41

Tipikus kőolaj vizsgálata

Tipikus kőolaj (Arab light) szénhidrogén eloszlása

Lineáris forrpont hőmérséklet skála, arányos a n-paraffin szénatomszámmal

A bázisolaj molekulák a 300-700 °C desztillációs tartományba esnek

A kívánt bázisolaj molekulák elválasztásához finomítás szükséges

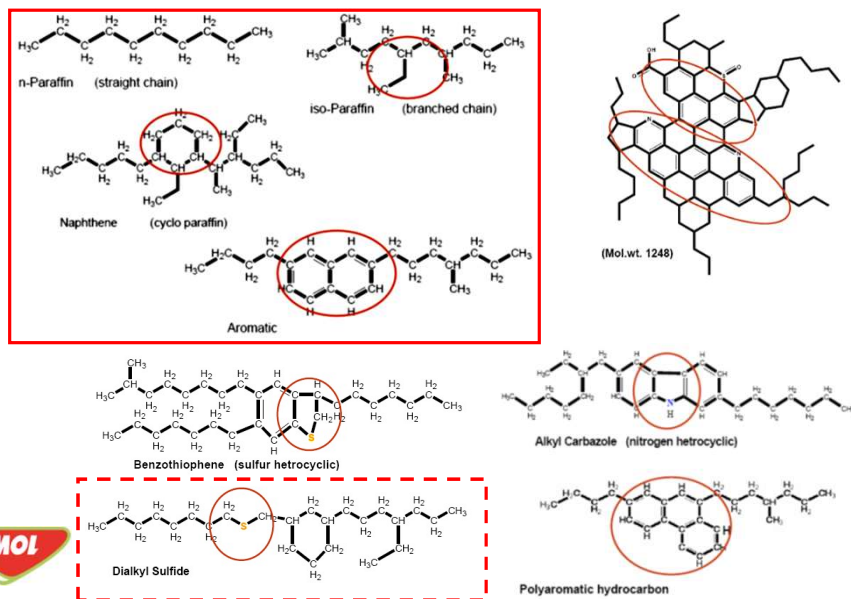
Könnyű-, közép-, nehézolaj, Bright Stock frakciók – növekvő viszkozitás 10 -> 460 cSt

42

42

Szénhidrogén molekulák a kőolajban

43

Bázisolaj előállítás módszerei

Separation processes

Distillation
Solvent extraction
Dewaxing
Propane deasphalting

Separation methods only

Hydrogen treatment

Hydrofinishing
Hydrotreating
Hydrocracking
Hydroisomerisation

Methods involving
chemical reactions and
restructuring the
hydrocarbon molecules

44

44

A bázisolajok klasszikus csoportosítása

Klasszikus kőolaj-
finomítási
technológia

Hidrogénezési
eljárás

Hidrogénezési
eljárás
(hidro-izomerizálás)

API bázisolaj kategóriák				
Csoport	Kéntartalom, tömeg %		Telített szénhidrogének, tömeg %	Viszkózitás Index
Group I	> 0,03	és/vagy	< 90	80 - 119
Group II	< 0,03	és	> 90	80 - 119
Group III	< 0,03	és	> 90	> 120
Group IV	Poli-alfa-olefinek (PAO)			
Group V	Egyéb szintetikus bázisolajok			

Az utóbbi években terjednek a Group I+ Group II+ Group III+ jelölések, amelyek valamilyen jellemzőben jobbakként, mint a + nélküli kategóriák, szűkebb tartományban elégték ki a követelményeket.

Group I

Group III / IV

45

45

Szénhidrogén alkotók a bázisolajokban

Molekula	Szerkezet	Viszkózitás Index	Folyáspont	Oxidációs stabilitás	Oldó- képesség	Toxicitás
n-paraffin		Excellent	Poor	Excellent	Poor	Low
Polyalphaolefin		Excellent	Excellent	Excellent	Poor	Low
Iso-paraffin		Good/Excellent	Good	Excellent	Medium	Low
Linear naphthenic		Good	Good	Good	Good	Low
substituted monoaromatics		Poor	Good	Good	Good	Low
naphthenic		Poor	Excellent	Good	Excellent	Low
polynuclear aromatics		Poor	Poor	Very Poor	Good	Very High

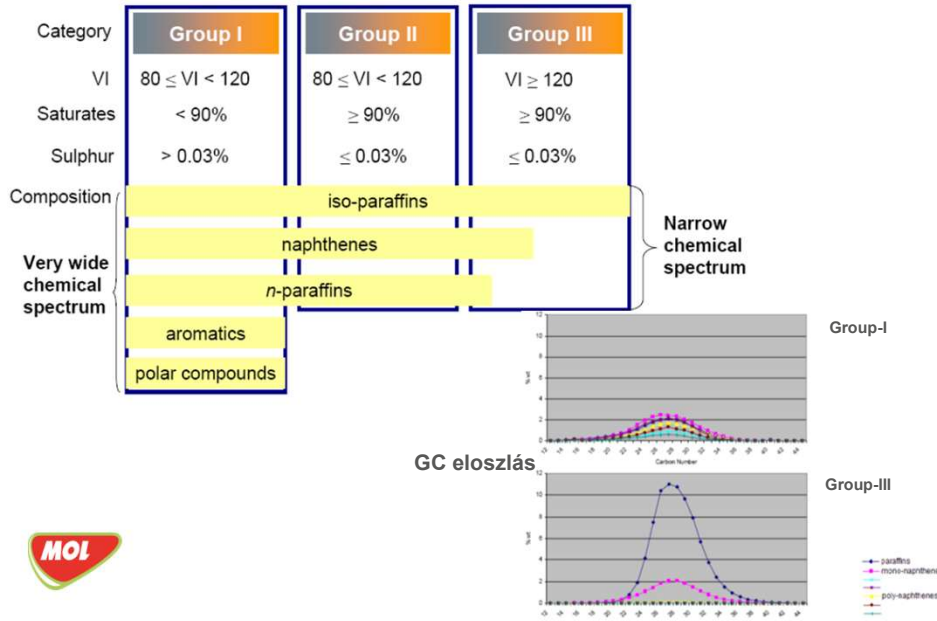

A finomítás során a kén- és nitrogéntartalmú vegyületek (heteroaromások) eltávolításra kerülnek

46

46

Bázisolaj kategóriák kémiai jellemzése

47

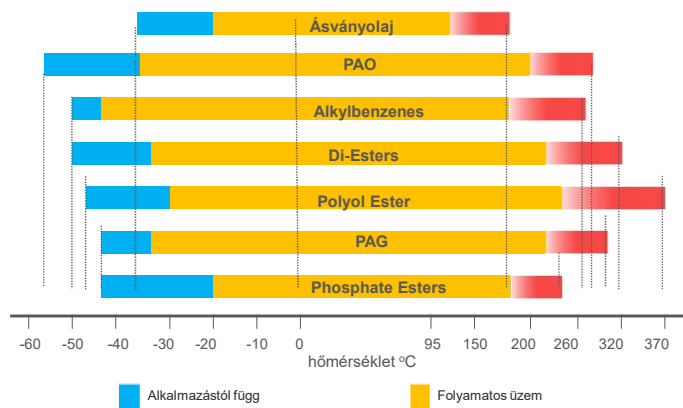
Bázisolaj típusok jellemző alkalmazása

55

55

Bázisolajok alkalmazási tartománya

56

56

Tartalom

- ▶ Kenőanyag történelem, kenés és tribológiai alapok
- ▶ Kenőanyagok feladatai
- ▶ **Kenőolajok felépítése**
  - ▶ bázisolajok
  - ▶ **adalékok**
- ▶ Motorolaj minősítő rendszerek
- ▶ Motorolaj fejlesztési trendek

57

57

Mi van a flakonban?

~ 80% bázisolaj

- ▶ ásványi
  - ▶ Gr. I.
  - ▶ Gr. II.
  - ▶ Gr. III.
- ▶ szintetikus
  - ▶ Gr. IV (PAO)
  - ▶ Gr. V (észter)

~ 20% adalék

- ▶ Viszkozitás módosító
- ▶ Folyáspont módosító
- ▶ Detergens
- ▶ Diszpergens
- ▶ Kopásgátló
- ▶ Oxidációgátló
- ▶ Sűrítődés módosító
- ▶ Habzásgátló

folyási tulajdonságok

kenőolaj teljesítmény

MOL

58

58

Viszkozitás hőmérséklet függése

ISO VG 32 hidraulika olaj optimális működési területe és alkalmazási hőmérséklet határértékei

VI 200 **VI 100** **FELSŐ LIMIT**

OPTIMÁLIS

ALSÓ LIMIT

VISZKOZITÁS mm²/s

HŐMÉRSÉKLET, °C

Nagyobb viszkozitási index (kisebb viszkozitás változás a hőmérséklettel) szélesebb hőmérséklet tartományú üzemelést tesz lehetővé

MOL

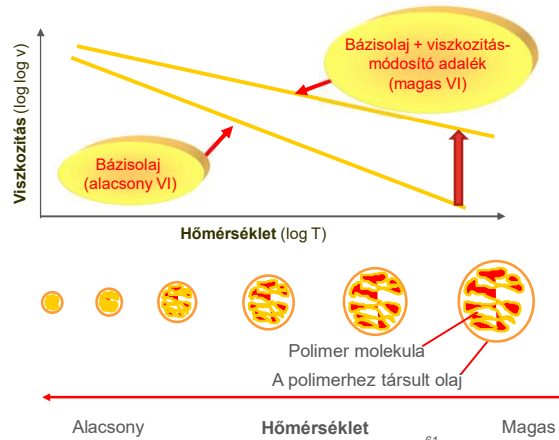
60

60

A viszkozitás módosítása = viszkozitási index növelés

- A kenőanyagok gyártásához használt bázisolajok viszkozitása a hőmérséklet emelkedésével általában nagyobb mértékben csökken, mint ami kedvező lenne - szükség van a hőmérséklet és viszkozitás közötti kapcsolat módosítására.
- A viszkozitás-módosítók polimer adalékok, melyek javítják az alapolaj viszkozitási indexét (VI)

Legfőbb kémiai típusok:
 Etilén-propilén kopolimerek
 Sztírol-butadién kopolimerek
 Poliizoprének
 Polimetakrilátok

61

61

Motorolaj Viszkozitás Osztályozási Rendszer (SAE J300)

SAE: Society of Automotive Engineers

Többszintű olaj

SAE 0W - 30

Alacsony hőmérsékleten

Magas hőmérsékleten

"W" téli „winter” megfelelés
 Kisebb szám alacsonyabb hőmérsékleten való működést tesz lehetővé – jobb hidegindítás
 2 különböző viszkozitás mérés

Az olajfilm vastagsága magas hőmérsékleten
 Kisebb szám üzemanyag takarékoságot eredményez
 Nagyobb szám vastagabb olajfilmet ad
 2 különböző viszkozitás mérés

62

62

Motorolajok viszkozitási osztályai

Viszkozitási osztályok (SAE J 300)

	CCS max. cP	MRV max. cP	Kinematikai viszkozitás, 100°C	Kinematikai viszkozitás, 100°C	HTHSV, 150°C min. cP
0W	6,200 at -35	60,000 at -40	3.8	-	-
5W	6,600 at -30	60,000 at -35	3.8	-	-
10W	7,000 at -25	60,000 at -30	4.1	-	-
15W	7,000 at -20	60,000 at -25	5.6	-	-
20W	9,500 at -15	60,000 at -20	5.6	-	-
25W	13,000 at -10	60,000 at -15	9.3	-	-
20	-	-	5.6	< 9.3	2.6
30	-	-	9.3	< 12.5	2.9
40	-	-	12.5	< 16.3	2.9 (0W-40, 5W-40, and 10W-40 grades)
40	-	-	12.5	< 16.3	3.7 (15W-40, 20W-40, 25W-40, 40 grades)
50	-	-	16.3	< 21.9	3.7
60	-	-	21.9	< 26.1	3.7

PI. SAE 5W-30
 Hidegindíthatóság -30 °C
 Szivattyúzhatóság -35 °C
 Viszkozitás 100 °C-on 9,3-12,5 cSt

63

63

Felhasználási példák

20W-50

- Viszkózus - tömít
- Melegben is vastag film
- Hidegben dermed
- Alacsony teljesítmény

Régi, kopott gépek olaja, melyek inkább nyáron üzemelnek és fogyasztják az olajat

5W-30

- Alacsony viszk.
- Hidegben kiváló
- Üzemanyag takarékos
- Magas teljesítmény

Korszerű motorok olaja, ahol fontos az emisszió alacsonyan tartása, és magas a teljesítmény

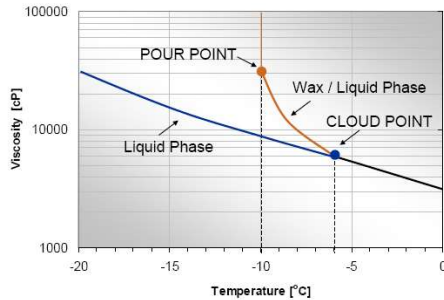

64

64

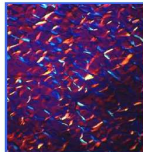
Folyáspont csökkentése

Effect of wax crystallization on the viscosity of oil near its pour point

Wax Crystals Without PPD

Wax Crystals With PPD

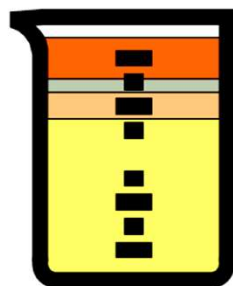
Folyáspontcsökkentő adalékok

- Módosítja a kristályok morfológiáját (együtt kristályosodik a paraffinnal)
- Sztérikusan gátolja nagy, túszerű, aggregálódo struktúrák kialakulását
- Segíti kis paraffinkristályok stabil diszperziójának képződését
- Jellemzően polimetakrilát polimerek

65

65

Motorolaj teljesítmény adalékcsomag összetétele

8 – 18 %wt
Additive
Pack

Additive Pack

- Dispersants (40-55)
  - Succinimides
- Detergents (20-35)
  - Sulfonates
  - Phenates
  - Salicylates
- Antioxidants (3-15)
  - Aminic
  - Phenolic
  - Sulfur types
- Antiwear (5-10)
  - Zinc Dialkyl Dithio Phosphate
- Friction Modifiers (<1)
  - Short chain fatty acids / esters
  - Short chain amides
- Others (<1)
  - Foam inhibitor - Polysiloxanes
  - Corrosion inhibitor – PIBSA, detergents

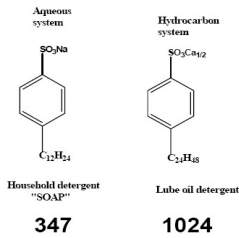
© The Lubrizol Corporation 2007, all rights reserved

68

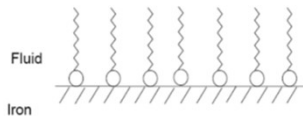
68

Detergens adalékok – fő funkciók

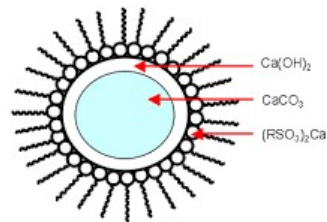
- tisztítja a motor alkatrészeit
- savsemlegesítő** (szuperbázikus detergensok)
- gátolja a rozsdásodást, oxidációt
- Szerves savak olajoldható fémsói (Ca, Mg)
  - szulfonátok
  - fenátok
  - szalicilátok
- Általában bázis felesleget tartalmaznak fém karbonát formájában – szuperbázikus detergensok

Neutral Detergents - Mode of Action

- Having fatty tail and polar head makes them surfactants
  - Inhibit corrosion, keep surface clean
  - polar particles - remove them from the surface

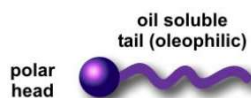

- I. A tisztítóképességet a szappan rész biztosítja
- II. A bázikus tartalékot a szuperbázikus rész biztosítja

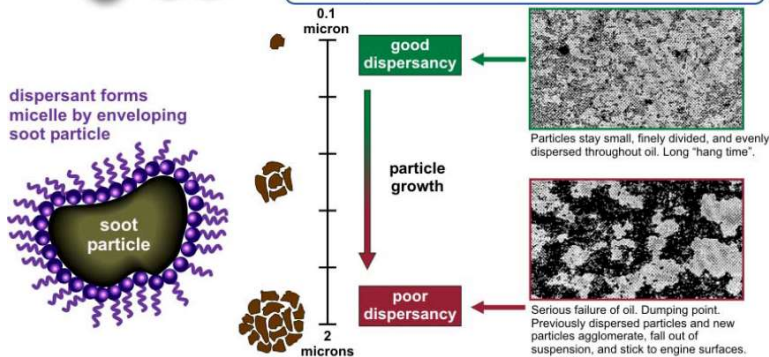
69

69

Diszpergens adalékok – lebegésben tartják a szennyezőket

Description	Materials Used
Polar additives used to peptize (disperse) soot particles for the purpose of preventing agglomeration, settling and deposits. Additive envelops particles and keeps them finely divided.	Succinimides and other organic compounds.

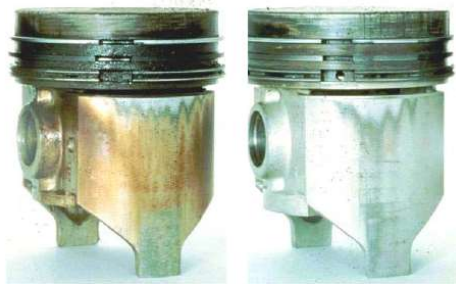

Szerepük a szennyeződések diszpergálása, kiválásának megakadályozása

70

Detergensek felülettisztító hatása

Dispersants
&
detergents
keep
pistons
clean

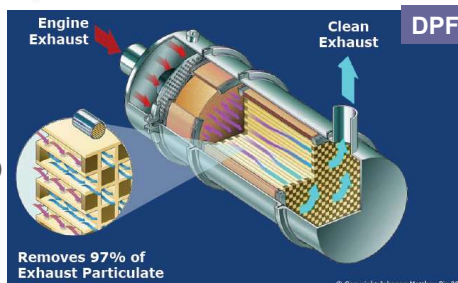

Unacceptable

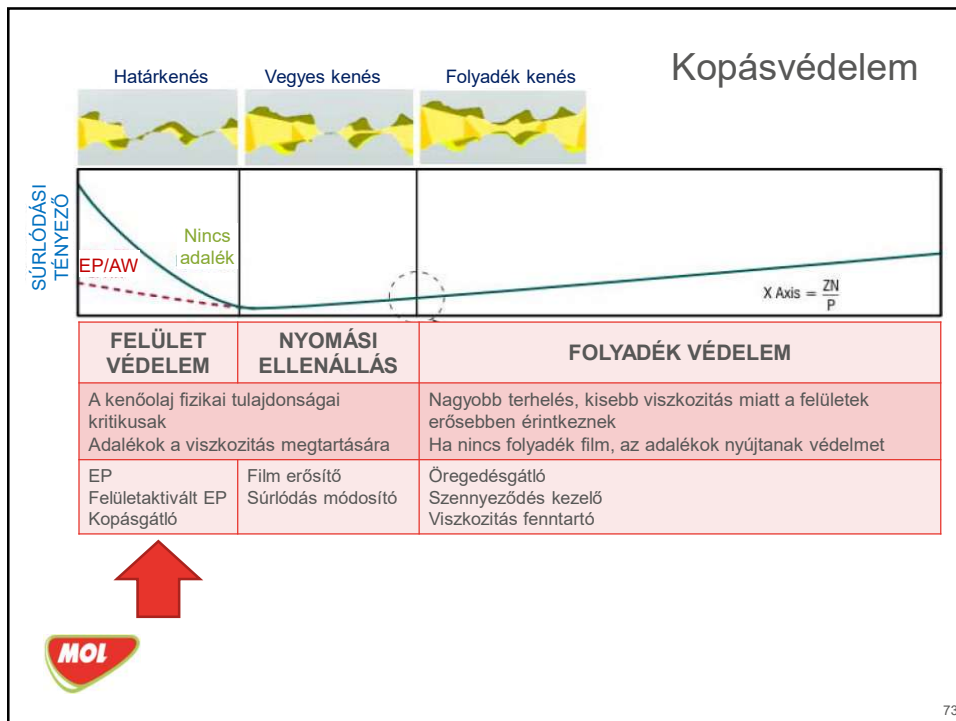
Acceptable

és korlátai...

SAPS
SA – szulfáthamu (fémes adalékok)
P – foszfor
S – kén

71

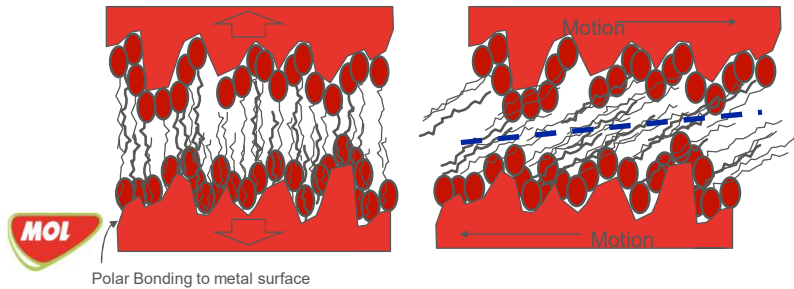
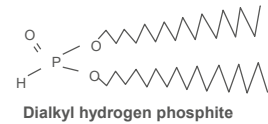
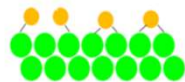
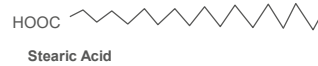
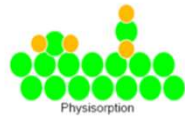

73

Súrlódásmódosító (FM) adalékok

- They modify the frictional properties of a lubricant:

- Can reduce friction (e.g. PC & GO applications)
- Can increase friction (e.g. ATF and CVTF)
- They form weak bonds at the metal surface by physisorption or chemisorption
- They are ineffective at higher temps and/or loads

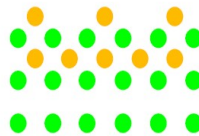

74

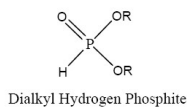
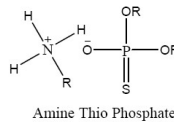
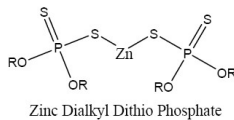
Kopásgátló (AW) adalékok

- They modify the surface of components:

- They **reduce** Wear
- They form chemical layers on the surface of metal components
- They require higher temps and / or loads to become activated

Antiwear Additives (Phosphorus)

- Primary Surface Tribo-Chemical Reaction:
Formation of Polyphosphate-Oxide Layer

▶ Cink ditiofoszfátok

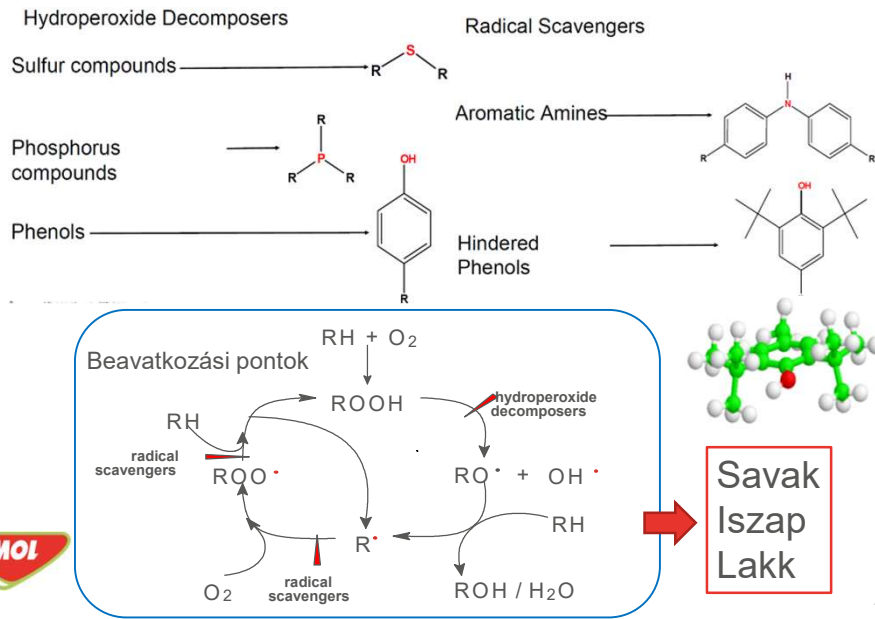
- ▶ a leggyakrabban használt kopásgátló
- ▶ oxidáció és korróziógátló hatással is rendelkezik
- ▶ hatékony már enyhe körülmények mellett is
- ▶ kezdetben fizikai adszorpcióval kötődik a fém felülethez, majd termokémiai reakció során foszfor-kén tartalmú réteg keletkezik a felületen
- ▶ A kialakult film csökkenti a súrlódást, megakadályozza a hegedést (adhéziós kopást).
- ▶ Nagyon magas hőmérsékleten ill. terhelésnél viszont nem hatásos.

75

75

Oxidációgátló adalékok

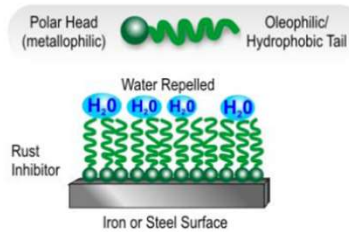
79

Korróziós inhibitorok

Rust Inhibitors form a polar film adherent to steel and cast iron surfaces. The film repels water which inhibits rust formation.

Common Rust Inhibitors:

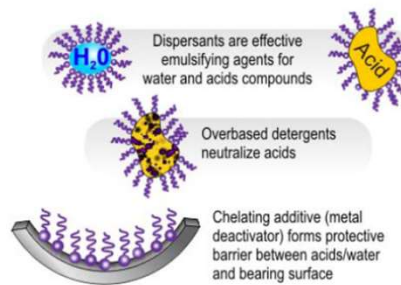
- 🔥 **Engines:** Sulfonates (overbased)
- 🔥 **R&O and Other Industrial Lubricants:** Phosphoric acid derivatives, succinic acid, calcium phenol sulfides, and long-chain fatty acids

Corrosion Inhibitors protect copper, tin and lead-based bearing metals by neutralizing acids and by sealing surfaces from contact with water and corrosive acids.

Common Corrosion Inhibitors:

- Overbased detergents, water suspending dispersants and chelating compounds of imidazole, benzotriazole and ZDDP.

80

80

MOL motorolaj technológiák

Normál körülmények Folyadék film Szigorú körülmények Molekuláris védőfilm

Dual Film technology
Dynamic

Triple Antioxidant Protection technology

81

81

Miből áll egy motorolaj adalékcsomag?

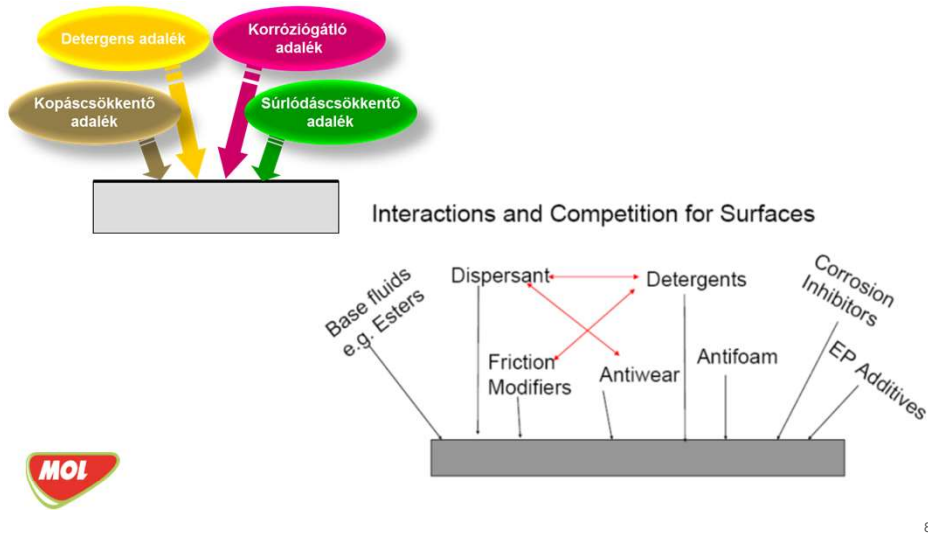
KOMPONENSEK	EC SZÁM	SZIMBÓLUM / R MONDATOK	MENNYISÉG
Magasan finomított ásványi olaj (C15 - C50)	*	Egyik sem	41 % súlyszázalék
Poliolefin poliamin szukcinimid, poliol	Polimer	R53	23 % súlyszázalék
Cink alkil ditio-foszfát	272-028-3	Xi/R41, N/R51/53	8 % súlyszázalék
Kalcium elágazott láncú alkil-fenolát-szulfid	291-829-9	R53	8 % súlyszázalék
Polialkil aril-amin	270-128-1	N/R51/53	6 % súlyszázalék
Kalcium hosszú láncú alkaril szulfonát	271-877-7 & 290-636-7	Xi/R43, R53	5 % súlyszázalék
Alkenoil sav észter, bórozott	Bizalmas	Xi/R38, R53	4 % súlyszázalék
Kalcium hosszú láncú alkaril szulfonát	Polimer	R53	1 % súlyszázalék
Elágazott láncú alkil-karbolsavat és a elágazott láncú kalcium-alkil-karbolsavat	Polimer	Xi/R38, Xn/Repro. Cat. 3/R62, N/R50/53	1 % súlyszázalék

83

83

Adalékok versengése a fém felületért és egymással

84

Mi van a kannában?

~ 85%
bázisolaj

- ▶ ásványi
  - ▶ Gr-I
  - ▶ nafténes
  - ▶ Gr-III
- ▶ szintetikus
  - ▶ Gr-IV (PAO)

~ 10% sűrítő

~ 5% adalék

- ▶ Szerkezet stabilizáló
- ▶ Vízállóság javító
- ▶ Kopásgátló
- ▶ EP
- ▶ Oxidációgátló
- ▶ Korróziógátló
- ▶ Szilárd (grafit, Moly)

A kenőzsír olyam mint egy szivacsos struktúrában megtartott kenőolaj

Legelterjedtebb sűrítő típusok:

- lítium, kalcium szappan
- lítium, alumínium, kalcium komplex

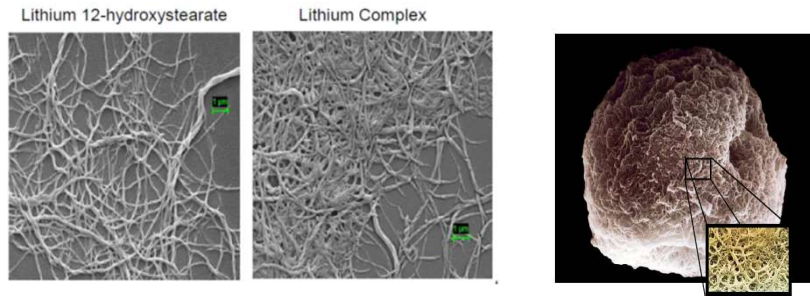

85

85

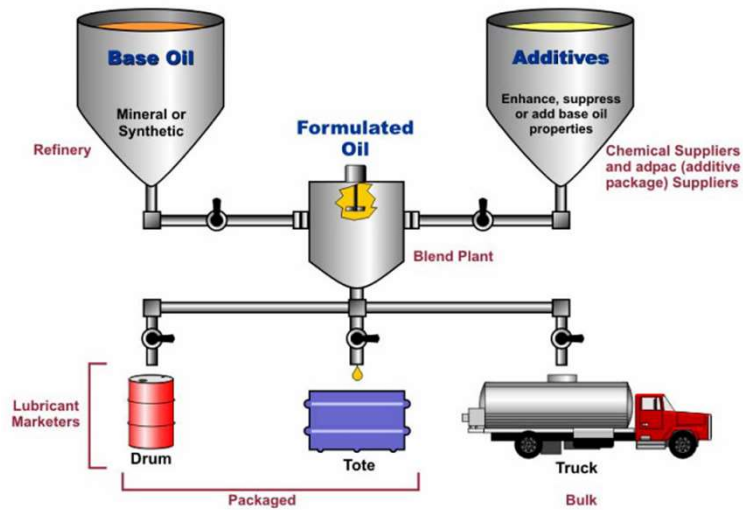
Egyszerű és komplex zsír szerkezete közti különbség

86

86

Kenőolaj gyártás folyamata

88

88

Tartalom

- ▶ Kenőanyag történelem, kenés és tribológiai alapok
- ▶ Kenőanyagok feladatai
- ▶ Kenőolajok felépítése
  - ▶ bázisolajok
  - ▶ adalékok
- ▶ **Motorolaj minősítő rendszerek**
- ▶ Motorolaj fejlesztési trendek

89

89

Mi a kenőanyag formula?

Komponensek
(receptúra) a
kenőolaj keveréshez

- bázisolajok
- teljesítmény adalékok
- reológiai adalékok

Oil code	123456
Viscosity grade	10W-40
Formulation (%-wt)	
Base oil Gr-I SN150	40.0%
Base oil Gr-I SN 500	9.8%
Base oil Gr-III 4 cSt	30.0%
Viscosity modifier	7.0%
Pour point depressant	0.2%
Additive package	12.0%
Performance claims	
ACEA	A3/B4
API	SN/CF
Mercedes Benz	p229.3
Volkswagen	50200/50500
Opel	dexos1

Viszkozitás,
Reológiai
tulajdonságok

Teljesítményszint,
specifikációk,
gépgyártói
jóváhagyások

90

90

Kenőanyag specifikációk

- A kenőolaj minőséget leíró műszaki követelményeket tartalmazza
- Azon jellemzők, melyek biztosítják, hogy a kenőolaj a gépben / berendezésben alkalmazható
- Fizikai és kémiai jellemzők
- Összeférhetőség a berendezésben használt anyagokkal, tömítésekkel, bevonatokkal
- Fékpadi, gépi mérések
- Országúti / valós alkalmazási teszt előírások

Test	CNH MAT 9525 (1) (Rev. D Sept 2001) (134-D fluid)	CNH MAT 9526 (Rev. B Sept 2001) (P200-A fluid)
Kinematic Viscosity, mm ² /s, ASTM D445		
at 100°C	9.1 - 9.8	8.5 - 9.0
at 40°C, typical	55	35
Shear Stability		
30 passes, min. %, ASTM D2945	-16	
Transmission/Hydraulic oil shear test, mm ² /s, min, CNH 86548393		7.9
Brookfield Viscosity, ASTM D2963, mPa.s, max.		
at -18°C	4000	1700 @ -40°C
Viscosity Index, min.	130	185
Thermal stability, 100 hrs at 150°C,	10,	10,
% viscosity change, max.	No sludge	No sludge
Pour point, °C, ASTM D97, max.	-37	-45
Flash point, °C, ASTM D92, min.	190	160
Foaming, ASTM D892		
Sequence I, ml, max.	20/0	50/0
Sequence II, ml, max.	50/0	50/0
Sequence III, ml, max.	20/0	50/0
Copper corrosion, ASTM D130, 3 hrs at 150°C, max.	2B	2B
Volatility, 46 hrs at 120°C, weight loss, %, max.	1	1
Rust protection, ASTM D65A	No rust	No rust
4-Ball wear, 1 hr, 85°C, 1500 rpm, 40 kg, ASTM D2266, mm, max.	0.4	0.4
Seal test, P70 and P90 reference elastomers, 70 hrs at 125°C		
Volume, %	-3 to +7	-3 to +7
Hardness change, max.	-5 to +5	-5 to +5
Water sensitivity, CNH test		
Sediment volume, ml, max.	0.1	0.1
Water separation, ml	Trace	Trace
Jenkins cycle test, 600 hrs	Pass	Pass
Tandem pump durability test	Pass	Pass
16 x 16 inching/shifting test	Pass	Pass
16 x 16 transmission, 400 cycle stall test	Pass	Pass
16 x 16 transmission, 450 cycle high energy test	Pass	Pass
Field test, 2000 hrs	Pass	Pass
Brake test	Pass	Pass
PTO clutch test	Pass	Pass
Dynamic co-efficient of friction	0.095 - 0.135	0.095 - 0.135
Static co-efficient of friction	0.085 - 0.110	0.085 - 0.110

Presenting to [name] 91

91

91

Kik állítanak ki specifikációkat?

- ▼ Nemzetközi, nemzeti, iparági szervezetek: ISO, ASTM, DIN, SAE, ACEA stb.

- ▼ Gépgyártók: VW, BMW, Flender, Siemens, stb.

- ▼ Kormányzati szervek: EU, hadsereg

Presenting to [name] 92

92

92

Hol találhatók a flakonon?

SAE 5W-30 viszkozitás

Hátoldal: API SN, ACEA C3

MOL

94

94

Motorolajok vizsgálati lépcsői

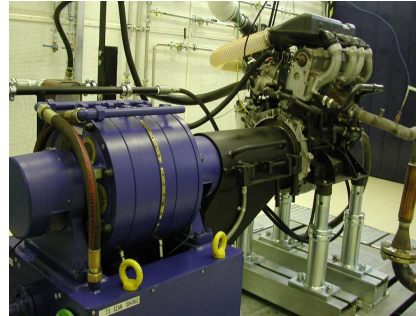
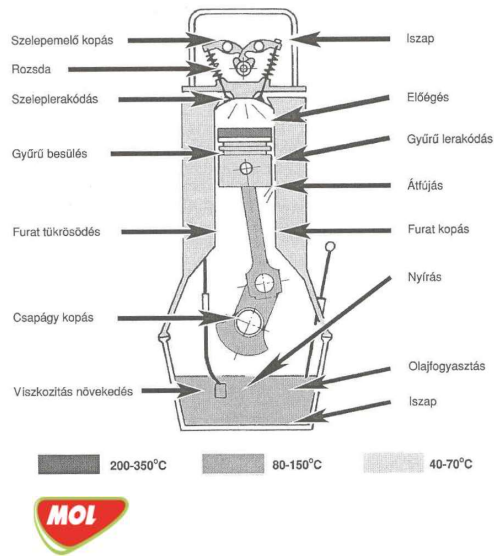
Vizsgálat	Pontosság	Időigény	Költség	Gyakorlati áttétel
Laboratórium	Kitűnő	Órák	Olcsó	Másodlagos
Géplaboratórium	Jó	Napok	Közepes	Laza
Motorfékpad	Megfelelő	Hetek	Drága	Szoros
Országúti teszt	Gyenge	Hónapok - évek	Nagyon drága	Maga a valóság

MOL

96

96

Motorfékpadi vizsgálatok – értékelési szempontok

97

97

Tartalom

- ▶ Kenőanyag történelem, kenés és tribológiai alapok
- ▶ Kenőanyagok feladatai
- ▶ Kenőolajok felépítése
  - ▶ bázisolajok
  - ▶ adalékok
- ▶ Motorolaj minősítő rendszerek
- ▶ Motorolaj fejlesztési trendek

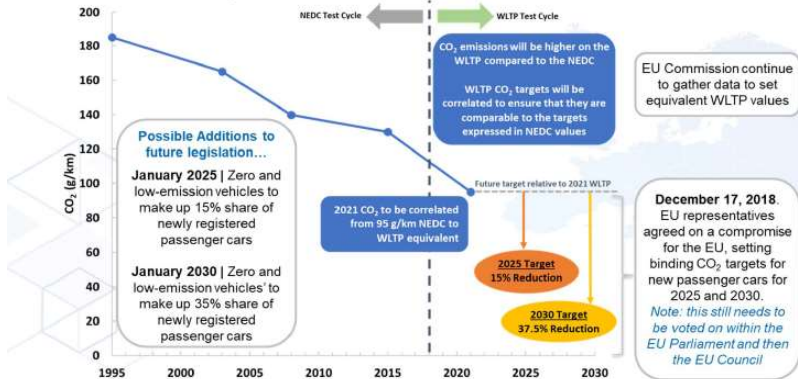

99

99

CO₂ kibocsátás csökkentésre vonatkozó EU előírások

Fuel Economy

♥ Motorolajban rejlő lehetőségek

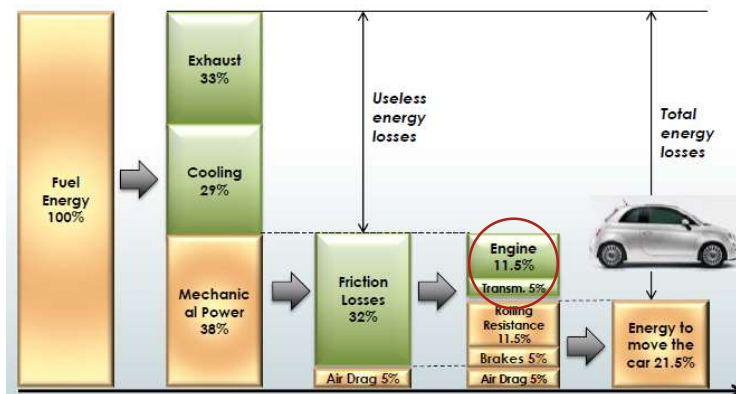
- ♥ direkt hozzájárulás az üzemanyag fogyasztás csökkenéséhez
- ♥ a formula robusztusság és stabilitás növelésével lehetővé teszi a motortechnológia változások adaptálását

102

102

Energia egyenleg az autóban

- ♥ Kb. 16% a súrlódási veszteség
- ♥ a) viszkozitás csökkentés, nem hagyományos bázisolajok alkalmazásával
- ♥ b) súrlódáscsökkentő adalékok

Presenting to [name] 103

103

103

Viszkozitási osztályok változása

Fuel Economy | Meeting Future CO₂ Targets

		2010	by 2021
Volkswagen	Gasoline and Diesel	SAE 5W-30 3.5cP	SAE 0W-20 2.6cP
	Gasoline	SAE 5W-30 2.9cP	SAE 0W-20 2.6cP
Renault	Diesel	SAE 5W-30 3.2cP	SAE 0W-20 2.6cP
	Gasoline	SAE 5W-30 2.9cP	SAE 0W-20 2.6cP
PSA	Diesel	SAE 5W-30 2.9cP	SAE 0W-20 2.6cP
	Gasoline and Diesel	SAE 5W-30 3.5cP	SAE 0W-20 2.6cP
BMW	Gasoline and Diesel	SAE 5W-30 3.5cP	SAE 0W-20 2.6cP
	Gasoline and Diesel	SAE 5W-30 3.5cP	SAE 0W-20 2.6cP

- ▼ A viszkozitás csökkenési tendencia általános
- ▼ Szintetikus formulák, kifinomultabb adalék technológia

Presenting to [name] 104

104

104

Autó hajtások kenőanyag / folyadék igénye

Powertrain Applications	ICE	Hybrid	Battery
Engine oil	✓	✓	-
Transmission oil	✓	✓	✓ / -
Greases	✓	✓	✓
Specialty greases	✓	+	+
Lubricants for Auxiliary systems	✓	+	+
Cooling & functional liquids	✓	+	+

- Omitted ✓ Required + Increased

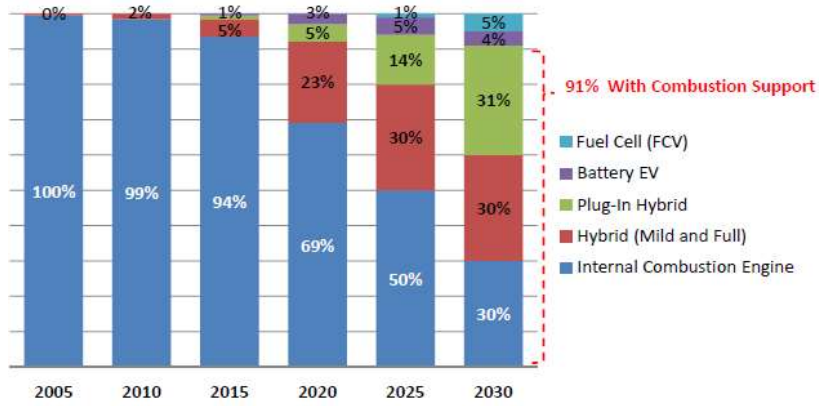

105

105

Jármű erőforrások változása

Development Powertrains World Market (Shares)

Source: CAR University Duisburg-Essen

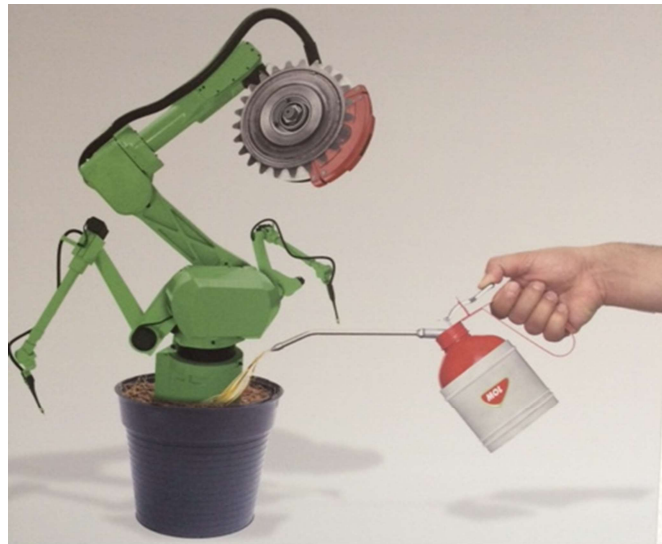

2030-ban még 90% a legalább részben belsőégésű motorral hajtott autók részaránya

Presenting to [name] 107

107

107

108

108